

נוהלי מערך רפואה

בתוקף מתאריך: 01.01.1999
ת' עדכון אחרון: 22.08.2023
עמוד מס' 1 מתוך 9 עמודים

הפרק: מחלות זיהומיות
מס' הנוהל: 05-2001

היערכות ומדיניות שב"ס לטיפול בנשאי HIV וחולי איידס

1. כללי

- 1.1 מחלת ה-HIV (איידס) הינה מחלה מדבקת כרונית הנגרמת ע"י נגיף HIV וגורמת לפגיעה קשה במנגנון החיסון.
- 1.2 המחלה עוברת מאדם לאדם בחשיפה לחומר גוף העלול להעביר HIV.
- 1.3 יש לציין שבמגע אקראי יום יומי בין נושאי נוגדנים ואנשים בריאים סכנת ההדבקה הינה אפסית.
- 1.4 בכל טיפול במהגרים, שהגיעו ממדינות אפריקה הנמצאות מדרום למדבר סהרה ללא מעמד אזרחי או שמעמדם נמצא בבירור, יש לפעול עפ"י נוהל רפואה 05-1003 "איתור מחלות מדבקות וטיפול בהן למסתננים במשמורת שב"ס".

2. מטרה

לפרט עקרונות כלליים להערכות שב"ס ומדיניותו בנוגע לאבחון נשאי HIV, לטיפול בהם ולמעקב הרפואי הנדרש.

3. הגדרות

- 3.1 "חשיפה ל-HIV" - מגע עם חומר גוף עלול להעביר HIV של אדם אחר, באחת מהדרכים הבאות:
- חשיפה מילעורית, כגון דקירה על ידי מחט או חפץ חד שהיה במגע עם חומר גוף העלול להעביר HIV או שהיו בגופו של אדם אחר.
 - חשיפה של ריריות לחומר גוף העלול להעביר HIV.
 - חשיפה של עור פגוע לחומר גוף העלול להעביר HIV.

הפרק:	מחלות זיהומיות	נוהל מס':	05-2001
הנוהל:	היערכות ומדיניות שב"ס לטיפול בנשאי HIV וחולי איידס	בתוקף מתאריך:	01.01.1999
		ת' עדכון אחרון:	22.08.2023
		עמוד מס':	2
		מתוך	9
		עמודים	

- חשיפה של עור שלם לחומר גוף העלול להעביר HIV כשהחשיפה ממושכת או כאשר שטח העור גדול במיוחד.
- 3.2 "חומר גוף העלול להעביר HIV" - דם, כל נוזל גוף דמי, רקמה, זרע, הפרשות מן הלבדן (Vaginal secretion), נוזל עמוד השדרה, נוזל סינוביאלי, נוזל צידרי (פלאורלי), נוזל כפורת הלב (פריקרדיאלי), חלב אם, הפרשות מפצע לחץ ומי שפיר.
- 3.3 "חומר גוף שאינו מעביר HIV" - רוק, דמעות, זיעה, הפרשות מן האף, כיח, קיא, שתן או צואה.
- 3.4 "אוכלוסיות בסיכון יתר ל-HIV" - גברים המקיימים מגע מיני הומוסקסואלי לא מוגן;

- אנשים המשתמשים/ השתמשו בסמים בהזרקה;
- אנשים שהתגוררו או טיילו במדינות באפריקה דרומית לסהרה;
- אנשים שמקורם במדינות בהן HIV היא מחלה אנדמית- אפריקה דרומית לסהרה, הודו, דרום מזרח אסיה, מזרח אירופה וכדומה)
- גברים ונשים המקיימים פעילות מינית תמורת תשלום, או בני זוג של מי מהנ"ל;

4. נהלים משלימים

- 4.1 נהל זה מבוסס על נהלי משרד הבריאות הבאים:
 - 4.1.1 "הנחיות למניעת הדבקה ב-HIV לאחר חשיפה לדם או לאחר יחסי מין בלתי מוגנים", שרותי בריאות הציבור חוזר מס' 4/2023 (https://www.health.gov.il/hozer/bz04_2023.pdf)
 - 4.1.2 "הנחיות לביצוע בדיקות לנשאות HIV", חוזר המנהל הכללי, חוזר 8/13 (http://www.health.gov.il/hozer/mk08_2013.pdf)
 - 4.1.3 "אמצעי זהירות שגרתיים במוסדות רפואיים" מנהל רפואה 10/2010 (https://www.health.gov.il/hozer/mr10_2010.pdf)
- 4.2 פקודות ונהלי שב"ס רלוונטיים:
 - 4.2.1 פקנ"ץ 04.47.00 "התייחדות אסירים ועצורים"
 - 4.2.2 נהל רפואה 02-2016 "בדיקות רפואיות לעובדי מזון"
 - 4.2.3 נהל ת"ל 02-4051 "הנחיות לבטיחות ותברואת מזון ביחידה"
 - 4.2.4 נהל רפואה 05-1003 – "איתור מחלות מדבקות וטיפול בהן למסתננים במשמורת שב"ס."

הפרק:	מחלות זיהומיות	נוהל מס':	05-2001
הנוהל:	היערכות ומדיניות שב"ס לטיפול בנשאי HIV וחולי איידס	בתוקף מתאריך:	01.01.1999
		ת' עדכון אחרון:	22.08.2023
		עמוד מס':	3
		מתוך	9
		עמודים	

5. השיטה

5.1 יעדי היערכות השב"ס

- 5.1.1 לזהות אוכלוסייה בסיכון לנשאות ל-HIV.
- 5.1.2 לאפשר מעקב רפואי צמוד לנושאי הנוגדנים וטיפול בהם בהתאם לשלבי המחלה.
- 5.1.3 להבטיח שלומם של הסגל והאסירים במשמורת שב"ס.
- 5.1.4 להבטיח את ביטחונם וזכויותיהם של נשאי HIV.

5.2 עקרונות וקווי מדיניות

- 5.2.1 בדיקות ל-HIV יילקחו לאסירים/ עצורים הנמצאים בסיכון גבוה להדבקות ב-HIV או לאסירים/ עצורים המבקשים להיבדק. הגדרת הסיכון להדבקה תיעשה על פי השאלון המופיע בנספח א'- "שאלון להערכת סיכון להידבקות ב-HIV".
- הבדיקות יילקחו לאוכלוסיית אסירים/ עצורים משתייכת לקבוצת סיכון ולמעוניינים לבצע את הבדיקה.
- סירב אסיר/ עצור מקבוצת סיכון לבצע הבדיקה, יחתום על טופס סירוב.**
- 5.2.2 תוצאות חיוביות של הבדיקות יימסרו על ידי רופא היחידה לכל אסיר/ עצור נבדק.
- 5.2.3 מידע על מקרה של גילוי איידס (חולה או נשא) יימסר ללשכת הבריאות במקום מגוריו של האסיר או העצור.
- 5.2.4 בכדי להגן על הצוות הרפואי בפני חשיפה לנגיפים המועברים בדם, על צוות רפואי לנקוט באמצעי זהירות שגרתיים (Precautions Standard) בכל פעולה רפואית, ללא קשר למידע על אודות הנשאות ל-HIV אצל המטופל (בהתאם לחוזר משרד הבריאות, מינהל רפואה 10/2010).
- 5.2.5 בחשד לחשיפה של איש צוות רפואי, סוהר, אסיר או עצור (דקירה ממחט, חשיפה לנוזל גוף, מגע מיני לא מוגן, תקיפה וכד') יש לנהוג בהתאם לנוהל משרד הבריאות, שרותי בריאות הציבור חוזר מס' 04/2023.
- 5.2.6 אסירות/ עצורות הוות שהן נשאיות HIV, יקבלו מידע מהצוות הרפואי על מהות המחלה, הטיפול תוך כדי הריון וההשלכות האפשריות לעובר.
- 5.2.7 בכל מקרה בו חולה סובל מתסמינים סיסטמיים ללא אבחנה

הפרק:	מחלות זיהומיות	נוהל מס':	05-2001
הנוהל:	היערכות ומדיניות שב"ס לטיפול בנשאי HIV וחולי איידס	בתוקף מתאריך:	01.01.1999
		ת' עדכון אחרון:	22.08.2023
		עמוד מס'	4 מתוך 9 עמודים

ברורה, כגון: עליית חום ללא הסבר, ירידה ניכרת ובלתי מוסברת במשקל, הגדלת בלוטות לימפה, הזעת לילה, חולשה הולכת וגוברת, זיהומים בלתי מוסברים, שלשולים לסירוגין ללא הסבר, הופעת זיהום ממושט של קנדידיאזיס בחלל הפה, פגיעות בלתי מוסברות במערכת הנשימה, עיכול ומערכת העצבים המרכזית, יש לבצע בדיקה ל- HIV כחלק מהבירור הרפואי.

5.2.8 כללי הסודיות הרפואית, החלים על הצוות הרפואי מתוקף חוק זכויות החולה, תקפים גם בהתייחס לנשאי HIV. יש להדגיש כי אין למסור כל מידע רפואי בעניין זה לכל אדם שאינו מטפל, ללא הסכמתו בכתב של המטופל.

5.3 בדיקות HIV בקרב אסירים/ עצורים

5.3.1 בעת קבלת אסיר/ עצור חדש למתקן כליאה יש לכלול באנמנזה הרפואית שאלון להערכת סיכון להידבקות ב-HIV (ראה נספח א' – "שאלון להערכת סיכון להידבקות ב-HIV").

5.3.2 במידה ואחת מהתשובות לשאלות בשאלון היא חיובית יש לבצע בדיקה ל- HIV.

5.3.3 בדיקה תבוצע לכל אסיר/ עצור שמבקש להיבדק ל- HIV.

5.3.4 ביצוע הבדיקה יערך בהתאם להנחיות המנהל הכללי, משרד הבריאות, חוזר 8/13.

5.3.5 הבדיקות יבוצעו במרפאת מתקן הכליאה ויועברו למעבדה מוכרת לביצוע בדיקת HIV.

5.3.6 סירב אסיר/ עצור משתייך לקבוצת סיכון לבצע בדיקה, יחתום על טופס סירוב בהתאם לנהלי רפואה.

5.3.7 רופא היחידה אחראי לקבלת תשובה בכתב מהמעבדה תוך שבועיים ממועד לקיחת הדם לבדיקה.

5.3.8 טופס הבדיקה ייסרק אל הרשומה הרפואית הממוחשבת לאחר אימות הפרטים.

5.4 הודעה לנבדק

5.4.1 תשובת הבדיקה, שלילית או חיובית תימסר לידי רופא היחידה. הרופא ימסור את התשובה לנבדק ויתעד את מסירת ההודעה ברשומה הרפואית הממוחשבת. בשום מקרה לא תימסר התשובה ישירות מהמעבדה לנבדק.

5.4.2 קודם מסירת התשובה יש לוודא את זהותו של הנבדק.

הפרק:	מחלות זיהומיות	נוהל מס':	05-2001
הנוהל:	היערכות ומדיניות שב"ס לטיפול בנשאי HIV וחולי איידס	בתוקף מתאריך:	01.01.1999
		ת' עדכון אחרון:	22.08.2023
		עמוד מס'	5 מתוך 9 עמודים

5.4.3 רופא היחידה ימסור את התשובה לנבדק תוך שמירה מרבית על פרטיות וברגישות הנדרשת.

5.4.4 במקרה של תשובה בספק, יש לשלוח בהקדם דגימה נוספת למעבדה שבה בוצעה הבדיקה הראשונה. יש להסביר לנבדק שתשובה בספק אינה חיובית ורק לאחר בדיקה נוספת ניתן לדעת את האבחנה המדויקת. יש לתעד ברשומה הרפואית הממוחשבת את ההסבר שניתן לאסיר.

5.4.5 הנבדק יקבל מהרופא ביחידה הסבר על מהות הממצא, דרכי העברת המחלה, הדרכים למנוע הדבקה והתפשטות המחלה, על חשיבות שיתוף הפרטנרים ליחסי המין בידיעה.

5.4.6 אם עבר העצור/ אסיר מבית סוהר אחד למשנהו יעביר הרופא היחידתי (מקבל התשובה) את המידע לרופא היחידה המקבלת באופן מידי תוך שמירה על כללי סודיות רפואית. אם התקבלה תשובה חיובית, יפעל רופא היחידה עפ"י נהל רפואה 05-1001 "יידוע על אבחון מחלה מדבקת וביצוע חקירה אפידמיולוגית".

5.4.7 אם התקבלה התשובה עובר למועד שחרור האסיר/ עצור מבית הסוהר, יודיע רופא היחידה לרופא המחוזי של משרד הבריאות על שחרורו מבית המעצר/ בית הסוהר ויצוין את העובדה שמידע זה לא הועבר לידיעתו של נשא הנגיף.

5.5 הודעה למשרד הבריאות

5.5.1 עם קבלת תשובה חיובית לנשאות ל-HIV על הרופא המטפל ביחידה למלא טופס "דווח על נשאי HIV וחולי איידס חדשים" (חוזר משרד הבריאות, המנהל הכללי, 8/13, נספח י') ולהעבירו למשרד הבריאות ללשכת הבריאות המחוזית ולמחלקה לשחפת ואיידס.

5.5.2 צוות המרפאה יתעד את העברת ההודעה והעתק של טופס ההודעה ברשומה הרפואית הממוחשבת.

5.6 מניעת הדבקה ב-HIV

5.6.1 מניעת הדבקה בין אסירים לצוות הרפואי ולצוות בית הסוהר

- הדבקה באיידס מתרחשת בעת חשיפה לחומרי גוף היכולים להעביר HIV כפי שצוין לעיל.
- גם לאחר חשיפה העלולה לגרום להדבקה סיכויי ההדבקה נמוכים מאד. סיכויי ההדבקה בחשיפה ממחט או מכשיר חד אחר המזוהם בדם מנשא HIV קטנים מ-1%. את הסיכון

הפרק:	מחלות זיהומיות	נוהל מס':	05-2001
הנוהל:	היערכות ומדיניות שב"ס לטיפול בנשאי HIV וחולי איידס	בתוקף מתאריך:	01.01.1999
		ת' עדכון אחרון:	22.08.2023
		עמוד מס'	6
		מתוך	9
		עמודים	

להדבקה ניתן לצמצם באמצעות יישום קפדני של אמצעי הזהירות השגרתיים.

- על הצוות הרפואי לנקוט באמצעים המתאימים על פי ההנחיות השגרתיות, כמו כל יתר האמצעים הסטנדרטיים למניעת זיהומים (ראה חוזר משרד הבריאות, מינהל רפואה (10/2010)

5.6.2 מניעת הדבקה ב-HIV לאחר חשיפה לדם או לאחר יחסי מין לא מוגנים (נוהל משרד הבריאות, חוזר מס' 04/2023)

- כל מקרה של חשיפה לדם אשר עלול להיות מזוהם ב-HIV מחייב התייחסות מהירה כדי להקטין את סיכויי ההדבקה ככל האפשר וכן כדי לאפשר טיפול באמצעות HIV Post Exposure Prophylaxis (PEP) במידה ויוחלט כי נחוץ.
- בחשד לחשיפה (עפ"י הגדרתה בנוהל זה):
 - יש לברר מיד האם מקור החשיפה ידוע כנשא של HIV או שנמצא בסיכון להיות נשא HIV אך סטטוס הנשאות שלו אינו ידוע.
 - יש להפנות למלר"ד בבי"ח הקרוב (רצוי תוך שעה מהאירוע) לצורך דגימת דם ממקור החשיפה והנחשף, בכפוף להסכמתם.
- כאשר תוצאות בדיקת המקור הנה שלילית ל-HIV (עם תיעוד), אין צורך להמשיך בבירור אלא אם כן המקור חשוד להיות חולה בתסמונת הדבקה חדה (Acute retroviral disease).
- החלטה על מניעת הדבקה ב-HIV על ידי PEP תתקבל על ידי רופא מומחה ל-HIV.

5.6.3 עובדי מזון:

- על פי הספרות הרפואית לא קיימת מניעה להעסקת נשא HIV כעובדי מזון.
- עובדי מזון חייבים באישור רופא היחידה ובביקורת היגיינה אישית על פי נוהל רפואה 02-2016 ונוהל ת"ל 02-4051.
- אין לפסול אסיר לשמש כעובד מזון עקב היותו נשא HIV.

5.6.4 עובדים אחרים במקום עבודה משותף:

אין להגביל בעבודה עובד הידוע כנשא HIV ואף לא בשימוש

הפרק:	מחלות זיהומיות	נוהל מס':	05-2001
הנוהל:	היערכות ומדיניות שב"ס לטיפול בנשאי HIV וחולי איידס	בתוקף מתאריך:	01.01.1999
		ת' עדכון אחרון:	22.08.2023
		עמוד מס' 7	מתוך 9 עמודים

בטלפון, ציוד משרדי, שירותים, כלי אוכל ושימוש במתקנים למים קרים.

5.6.5 סטריליזציה, חיטוי, ניקיון וסילוק אשפה למניעת העברת נגיף HIV:

- חומרים כימיים ונוזלים קוטלי חיידקים אשר נמצאים בשימוש שגרתי במעבדות ושירותים רפואיים אחרים, משמידים את נגיף ה-HIV.
- מכונות כביסה והדחת כלים הקיימות בשימוש שוטף ביחידות שב"ס מתאימות לטיהור כלי המיטה, כלי האוכל וחפצים אחרים.
- שטחים מזוהמים בדם או נוזלי גוף, יש לנקות בהתאם להנחיות משרד הבריאות.
- מכשירים חדים, אשר זוהמו בדם, יש לסלק בזהירות בכלים קשיחים עמידים לדיקור ועטופים בשק פלסטי.
- סילוק האשפה המזוהמת HIV ייעשה בהתאם להמלצות המקובלות לגבי זיהומים אחרים.

5.6.6 חלוקת מכונות גילוח לנשאי HIV

- על מנת להקטין את הסיכון להימצאותם של חפצים חדים שנחשפו לדם של נשאי HIV בקרב האסירים, יחולקו לאסירים, נשאי HIV, מכונות גילוח אישיות.
- עיתוד ורכש מכונות גילוח ייעשו על פי דרישת מערך הרפואה. לצורך כך, תעביר מערך הרפואה, לפי צורך, דרישה לרמ"ח לוגיסטיקה ואספקה לרכישת מכונות גילוח חשמליות המופעלות באמצעות סוללות לשימושם של אסירים חולים ונשאי נוגדני איידס.
- רמ"ח לוגיסטיקה ואספקה ידאג לרכישת המכונות ולאספקתן לאסירים נשאים. על גבי המכונות שתירכשנה תודבק מדבקה ועליה רשום בעברית, אנגלית וערבית "מכונה אישית לאסיר" שמו של האסיר ומספר האסיר שלו.

5.6.7 הטיפול הרפואי והמעקב אחר אסירים ועצורים נשאי HIV

- כל אסיר נשא HIV יופנה לבדיקה על ידי רופא מומחה למחלות זיהומיות העובד במרכז איידס.
- תוצאות הבדיקות, המעקב והנחיות רופא מרכז האיידס

הפרק:	מחלות זיהומיות	נוהל מס':	05-2001
הנוהל:	היערכות ומדיניות שב"ס לטיפול בנשאי HIV וחולי איידס	בתוקף מתאריך:	01.01.1999
		ת' עדכון אחרון:	22.08.2023
		עמוד מס'	8
		מתוך	9
		עמודים	

יעודכנו ברשומה הרפואית הממוחשבת.

- מעקב יתבצע אחת ל- 3 חודשים או על פי המלצה אחרת של רופא מרכז האיידס.
- כל הבדיקות הטיפולים והמעקב יבוצעו על ידי מרפאת HIV או מרכז האיידס באחריות רופא היחידה.
- הטיפול יינתן על פי המלצת רופא מרכז האיידס.
- עקב החשיבות הגבוהה לרצף טיפולי, יש להקפיד על העברת המידע הרפואי המדויק בעת מעבר האסיר לבית סוהר אחר בהתאם לנוהל 02-4001 – "שמירת רצף טיפולי בעת קליטת/העברת אסיר".
- על הרופא היחידתי לעדכן מיד עם ההעברה את רופא היחידתי של היחידה המקבלת בנוגע לאסיר/ עצור נשא HIV.
- על רופא ביחידה המקבלת לוודא שהאסיר/ עצור מופנה להמשך טיפול מרכז איידס ושהוא ממשיך לקבל את הטיפול התרופתי לו הוא נזקק.

6. אחריות ביצוע:

ברמת בית הסוהר - מפקד הביס"ר
ברמת המחוז - קר"פ מחוזי
ברמת הנציבות - קרפ"ר

7. נספחים:

נספח א' – "שאלון להערכת סיכון להידבקות ב- HIV"

8. עדכונים קודמים: 01.01.1999 , 24.10.2007 , 27.01.2014 , 26.04.2020 , 25.04.2021

הפרק: מחלות זיהומיות	נוהל מס': 05-2001
הנוהל: היערכות ומדיניות שב"ס לטיפול בנשאי HIV וחולי איידס	בתוקף מתאריך: 01.01.1999
	ת' עדכון אחרון: 22.08.2023
	עמוד מס' 9 מתוך 9 עמודים

נספח א'

שאלון להערכת סיכון להידבקות ב-HIV

- * יש למלא שאלון זה לכל אסיר/ עצור חדש או בהתעורר חשד למחלה.
- * יש להקריא לנשאל את השאלות מלה במלה, יש להחתימו על תשובותיו.
- * הקף בעיגול את התשובה המתאימה.

שם _____ גיל _____ מספר ט' _____ תאריך _____

האם אחד מהסעיפים הבאים נכון לגביך:

1. הנך משתמש/ השתמשת בעבר בסמים בהזרקה תוך ורידית?
2. האם קיימת מגע מיני הומוסקסואלי לא מוגן?
3. האם קיימת יחסי מין עם נותני שירותי זנות?
4. האם נזקקת בעבר לעירוי דם לפני שנת 1987?
5. האם נולדת או התגוררת באחת ממדינות אפריקה (דרומית לסהרה)?
6. האם קיימת יחסי מין עם תושב אחת המדינות באפריקה (דרומית לסהרה)?

אחד מהסעיפים הבאים נכון לגבי: **כן / לא**

האם ברצונך לבצע בדיקת דם לנשאות HIV (איידס)? **כן / לא**

חתימת המרואיין על נכונות הפרטים _____.

חתימה וחותמת המראיין _____.

בכל מקרה של תשובה אחת נכונה מומלץ לבצע בדיקה ל-HIV.

ביצוע הבדיקה מותנה בהסכמת המטופל.